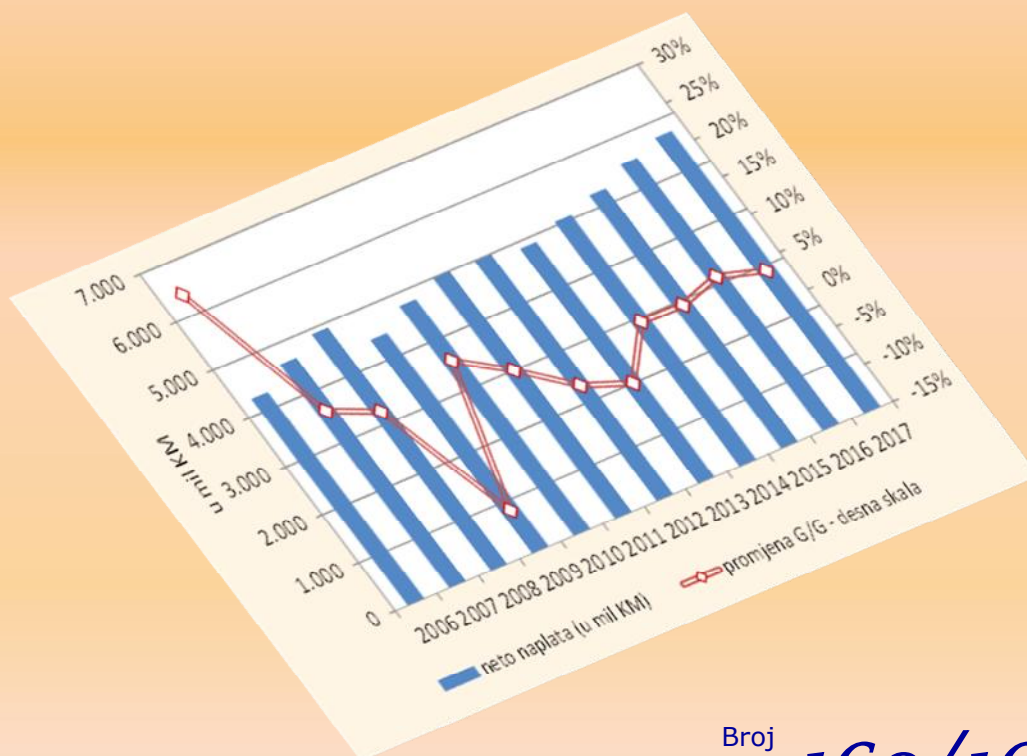

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

ОМА Билтен

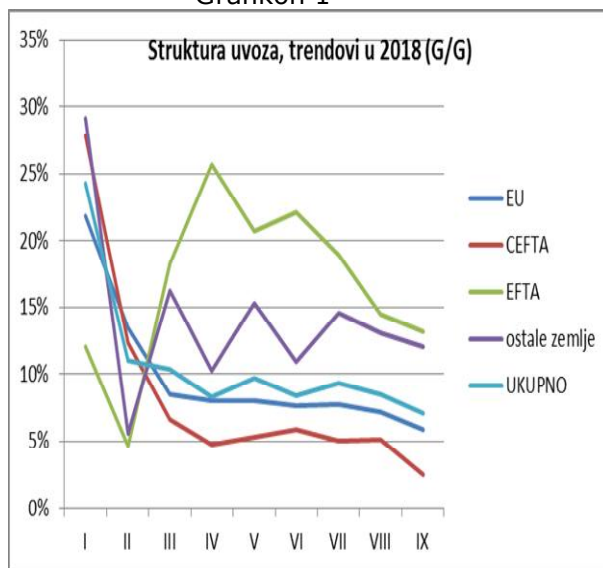

Број
Број
Number **160/161**

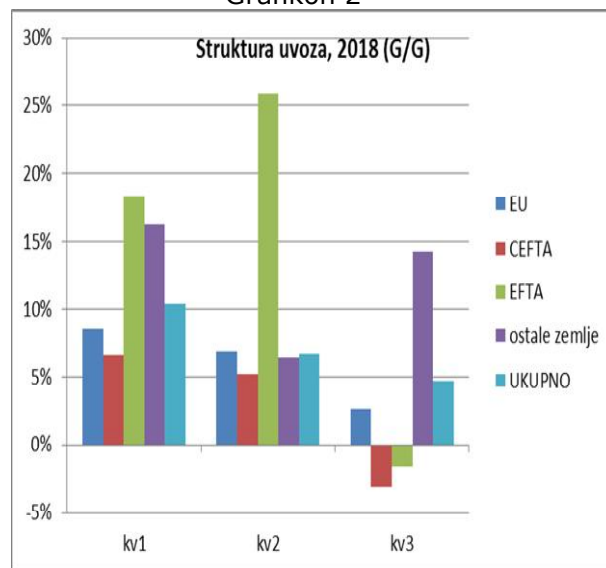
Uz ovaj dvobroj

Prihodi koji se naplaćuju pri uvozu (PDV, carine, trošarine, putarina) u bruto naplati čine 2/3 ukupnih prihoda od neizravnih poreza. Zbog snažne korelacije uvoza i povrata PDV-a kretanje uvoza je od velikog značaja za neto naplatu neizravnih poreza, a time i za financiranje svih razina vlada u BiH. Projekcije prihoda od carina ovise o kretanju uvoza iz trećih zemalja i uvoza dobara iz EU koje su pod carinskim režimom. Ipak, posljednja faza liberalizacije, koja je podrazumijevala primjenu adaptiranog Sporazuma o stabilizaciji sa EU od 1.2.2017., nije, sukladno očekivanjima, dovela do pada prihoda od carina, već je, naprotiv, donijela rast od 8,4% u 2017, odnosno 7% za devet mjeseci 2018. Pozitivni trendovi su zabilježeni i u naplati prihoda od PDV-a i trošarina na uvoz (više u Biltenu).

Grafikon 1

Grafikon 2

Izvor: Agencija za statistiku BiH, vlastiti izračun

I pored pozitivnih trendova u naplati uvoznih pristojbi prema podacima Agencije za statistiku BiH o uvozu roba u razdoblju siječanj - rujanj 2018 uočava se značajno usporavanje rasta uvoza iz svih glavnih grupa zemalja – trgovinskih partnera BiH (Grafikon 1). S druge strane, kvartalna analiza pokazuje da je u trećem kvartalu došlo do snažnog rasta uvoza iz trećih zemalja (Grafikon 2). Budući da je u trećem kvartalu 2018. zabilježen najviši kvartalni rast prihoda od carina u 2018. očigledno je da je snažan rast uvoza iz trećih zemalja u cijelosti neutralizirao usporavanje uvoza iz EU.

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Revidirane projekcije prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2018-2021

2

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT suradnik
lektor : Darija Komlenović, prof. anglistike

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo: Zmaja od Bosne 47b, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 246 081, Fax:+387 33 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

1

REVIDIRANE PROJEKCIJE PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA U RAZDOBLJU 2018-2021

I PRETPOSTAVKE

Revidirane projekcije prihoda od neizravnih poreza za razdoblje 2018-2021 podrazumijevaju osnovne (*baseline*) projekcije.

Pretpostavke za izradu projekcija su sljedeće:

- Prognoze makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) za razdoblje 2018-2021 iz rujna 2018;
- Izmjene Zakona o trošarinama, u primjeni od 1.2.2018.¹
- Nastavak harmonizacije trošarina na cigarete sa standardima EU i primjena nove politike oporezivanja rezanog duhana²;
- Efekti primjene adaptiranog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU (SSP), u primjeni od 01.02.2017.³;
- Tekući trendovi u naplati prihoda od neizravnih poreza.

Politika trošarina na duhan u 2018. utvrđena je Zakonom o trošarinama i Odlukom⁴ Upravnog odbora UNO. Politika trošarina na duhan u razdoblju 2018-2019 podrazumijeva kontinuirano godišnje povećanje specifične trošarine na cigarete u visini od 0,15 KM/paklici, utvrđivanje minimalne trošarine na cigarete (minimalno 60% prosječne ponderirane cijene cigareta) i usklađivanje specifične trošarine na rezani duhan sa trošarinom na cigarete (minimalno 80% minimalne trošarine na cigarete). Očekuje se da će se minimalna trošarina na cigarete u EU za sve cjenovne kategorije cigareta dostići 2019.godine.

II TEKUĆI TRENDVI NAPLATE

2.1. Ukupna naplata

Prema preliminarnom izvještaju UNO o gotovinskom toku na JR u rujnu je naplaćeno 677,3 mil KM bruto prihoda od neizravnih poreza, što predstavlja povećanje od 35,6 mil KM u odnosu na rujnu 2017. Zbog povećanih isplata povrata neto efekti naplate prihoda od neizravnih poreza iznosili su 26,5 mil KM. Na razini devet mjeseci 2018. bruto naplata prihoda od neizravnih poreza je bila veća za 401,3 mil KM ili za 7,7% u odnosu na isti razdoblje 2017. Istodobno su povrati povećani za 92,3 mil KM ili za 9,9%. U konačnici, za devet mjeseci je naplaćeno 309 mil KM neto prihoda više nego u istom razdoblju 2017, što predstavlja rast od 7,2%. Kvartalna usporedba naplate u 2018. sa naplatom u 2017. pokazuje pozitivan trend, što je i očekivano, budući da naplata prihoda od neizravnih poreza u 2018. uključuje i efekte izmjena Zakona o trošarinama koje se primjenjuju od

¹ Službeni glasnik BiH br. 91/2017

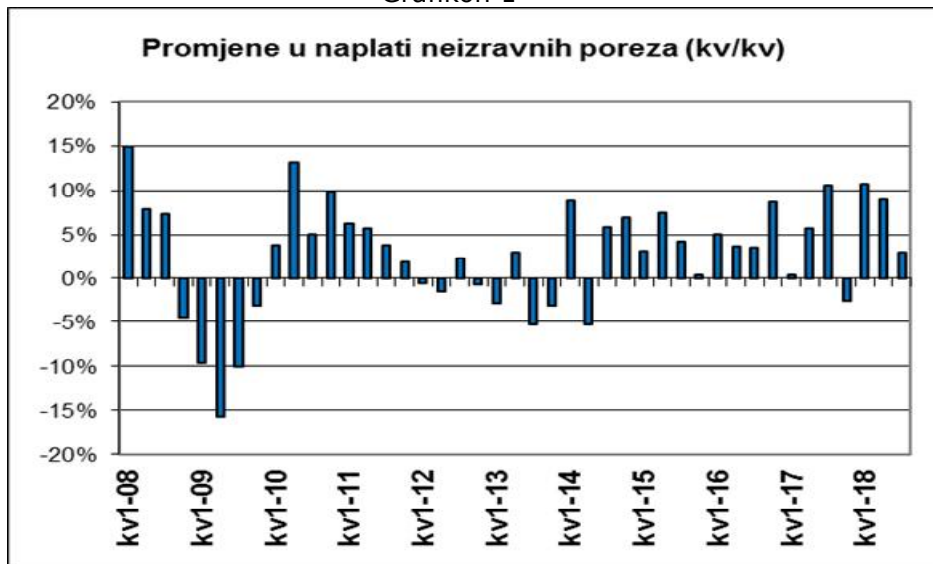
² Nova politika je u primjeni od 01.08.2014. (Izmjene Zakona o trošarinama u BiH „Službeni glasnik BiH“ br. 49/14)

³ S obzirom na formalni početak primjene i probleme u početnoj fazi implementaciji adaptacija SSP se odrazila na prihode od carina samo u prvom kvartalu 2018.

⁴ Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne trošarine na cigarete i iznos trošarine na duhan za pušenje za 2018.godinu (Službeni glasnik BiH br. 84/2017).

1.2.2018. Ipak, kvartalna analiza pokazuje usporavanje naplate neizravnih poreza (Grafikon 1). U prvom kvartalu je ostvaren rast prihoda od 10,7%, u drugom 8,9%, a u trećem skromnih 2,9%.

Grafikon 1

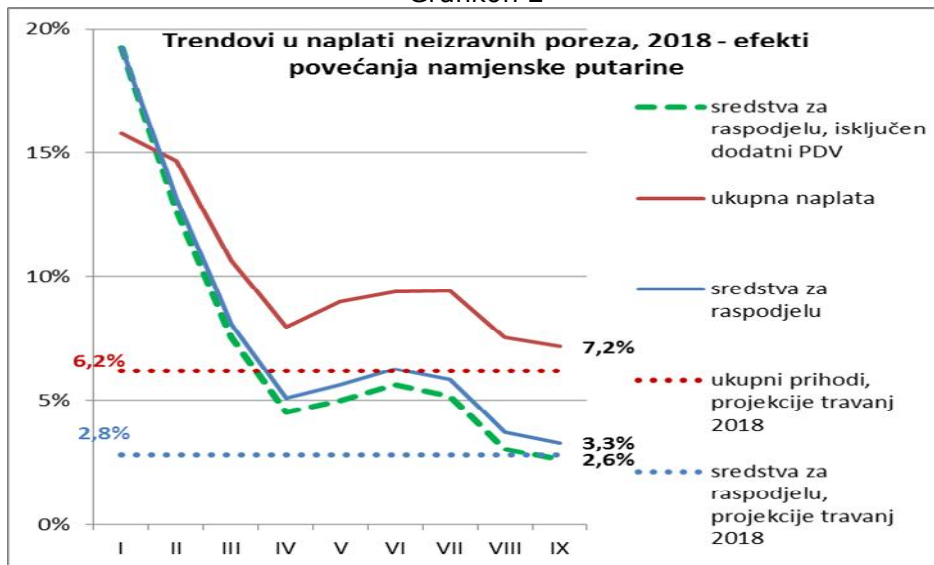
Da bi se u svrhu analize osigurala uporedivost naplate prihoda od neizravnih poreza u 2018. sa naplatom u 2017. potrebno je u cijelosti isključiti naplatu namjenske putarine, s obzirom na činjenicu da se skoro svi efekti izmjena Zakona o trošarinama (u primjeni od 1.2.2018.) odnose na namjensku putarinu⁵. Iznos prihoda nakon isključivanja namjenske putarine predstavlja transfere prihoda prema proračunima institucija BiH, entiteta i Distrikta ("sredstva za raspodjelu").

Nakon isključivanja naplate namjenske putarine iz iznosa ukupno naplaćenih neizravnih poreza u 2017. i 2018. rast sredstava za raspodjelu u razdoblju siječanj - rujanj 2018. u odnosu na isto razdoblje 2017. je iznosio 3,3%, što je 0,5 postotnih bodova više u odnosu na godišnje projekcije Odjeljenja iz travnja 2018 (Grafikon 2).

Budući da efekti izmjena Zakona o trošarinama uključuju i iznos PDV-a koji je naplaćen na dodatnu namjensku putarinu isključivanjem tog efekta stopa rasta sredstava za raspodjelu iznosila je 2,6%. Stoga, može se zaključiti da su izmjene Zakona o trošarinama donijele 4,6 postotna boda rasta prihoda od neizravnih poreza.

⁵ Izmjenama Zakona o trošarinama predviđeno je i povećanje trošarina na lož-ulje. Analiza strukture derivata nafte na koje se plaćaju pristojbe za šest mjeseci pokazala je da je rast prihoda od trošarina na lož-ulje iz uvoza u cijelosti anuliran padom naplaćenih trošarina na lož-ulje proizvedeno u BiH.

Grafikon 2

2.2. Naplata po vrstama prihoda

Analiza naplate po vrstama prihoda izvršena je na bazi strukture prihoda koja obuhvata usklađene⁶ prihode od neizravnih poreza koji su naplaćeni gotovinski u razdoblju siječanj – rujan 2018, kao i prihode koji su naplaćeni kompenzacijom obveza potraživanjima iz neizravnih poreza. Navedeni analitički pristup je bio nužan zbog sve učestalije kompenzacije obveza za trošarine na naftne derivate i obveza za putarinu potraživanjima po osnovu PDV-a (porezni kredit) tokom 2018. S obzirom da se radi o značajnim iznosima, korištenjem samo gotovinskog toka prihoda naplata trošarina bi se neopravdano umanjila, dok bi se, s druge strane, naplata PDV-a neopravdano povećala za iznos prihoda koji su kompenzirani. Nakon korekcije prihoda za iznos kompenzacije najveći nominalni efekti su ostvareni u naplati putarina (177,9 mil KM), potom, PDV-a (117,7 mil KM) i carina (13,7 mil KM). S druge strane, pad prihoda od trošarina je iznosio 9,5 mil KM.

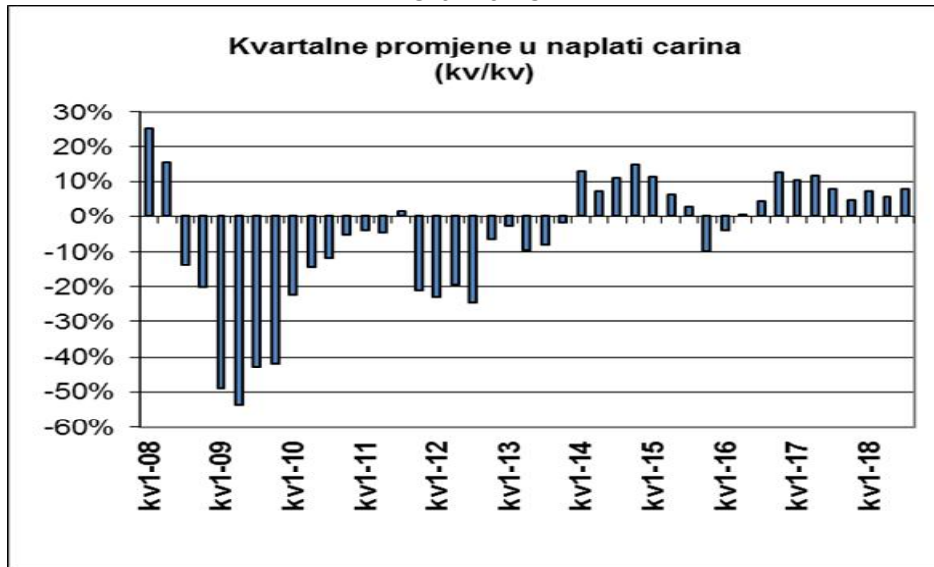
Carine

Pozitivni trendovi u naplati prihoda od carina traju devet kvartala u kontinuitetu, počevši od srpnja 2016., što predstavlja iznenađenje, imajući u vidu procjene fiskalnih gubitaka zbog primjene adaptiranog SSP sa EU. Prvi kvartal 2018. je donio rast prihoda od 7,2%, drugi 5,9%, a treći 7,8%. Kontinuirani porast prihoda od carina rezultat je rasta uvoza iz EU, u dijelu roba koje su ostale pod carinskim režimom, uvoza iz azijskih zemalja, te oporavka uvoza iz Rusije⁷.

⁶ Analiza ne uključuje 29,4 mil KM neusklađenih prihoda.

⁷ Prema podacima Agencije za statistiku BiH u razdoblju siječanj – kolovoz 2018. uvoz iz azijskih zemalja je povećan je za 10,7%, pri čemu je uvoz iz Kine rastao po stopi od 13,4%. Isto tako, zabilježen je snažan rast uvoza iz Rusije od 28,7% i EU od 6,7%. Izvor: www.bhas.ba.

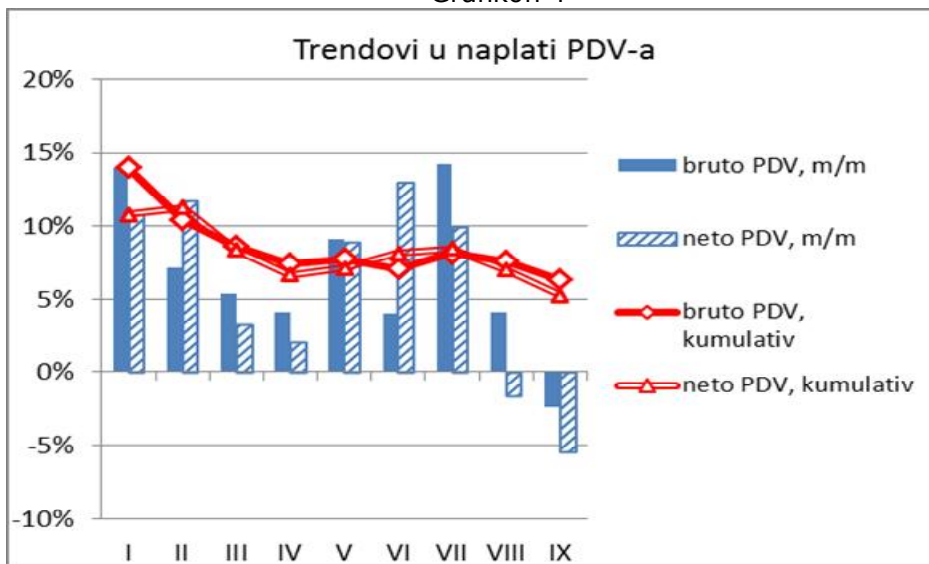
Grafikon 3

PDV

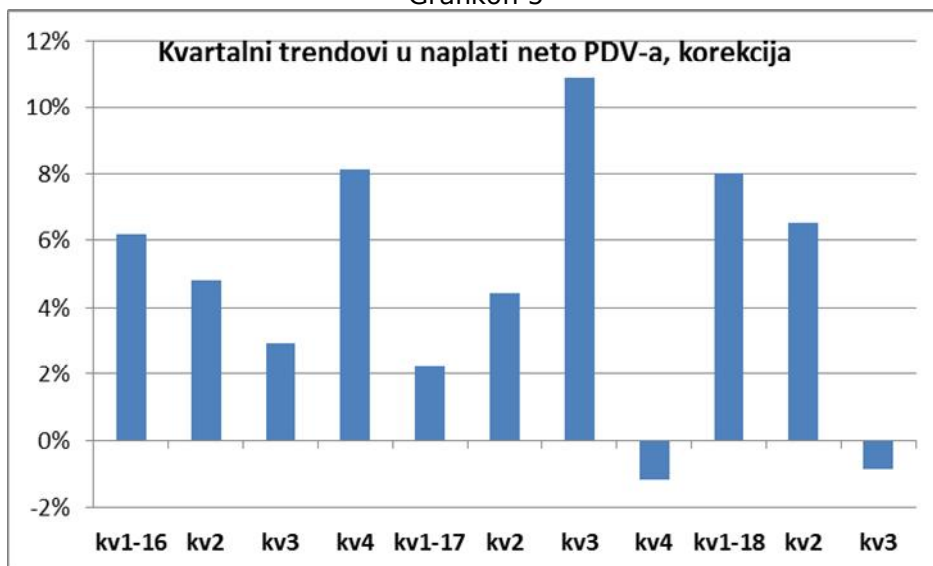
Naplata neto prihoda od PDV-a u razdoblju siječanj-rujan 2018 odlikuju visoke stope rasta. U prvom kvartalu visoke stope rasta neto PDV-a dijelom su rezultat odlaganja isplata povrata zbog uvođenja novog PDV *software*-a. Na visoke stope rasta utjecalo je i povećanje namjenske putarine i kompenzacije obveza za trošarine/putarinu PDV kreditom. U trećem kvartalu je došlo do usporavanja rasta zbog rastućih isplata povrata, pogotovo u kolovozu i rujnu, kada je zabilježen pad naplate PDV-a od -1,6% i -5,5%, respektivno. Lošija naplata neto PDV-a u trećem kvartalu dovela je do usporavanja kumulativne stope rasta neto PDV-a, koja se zadržala na 5,2%.

Grafikon 4

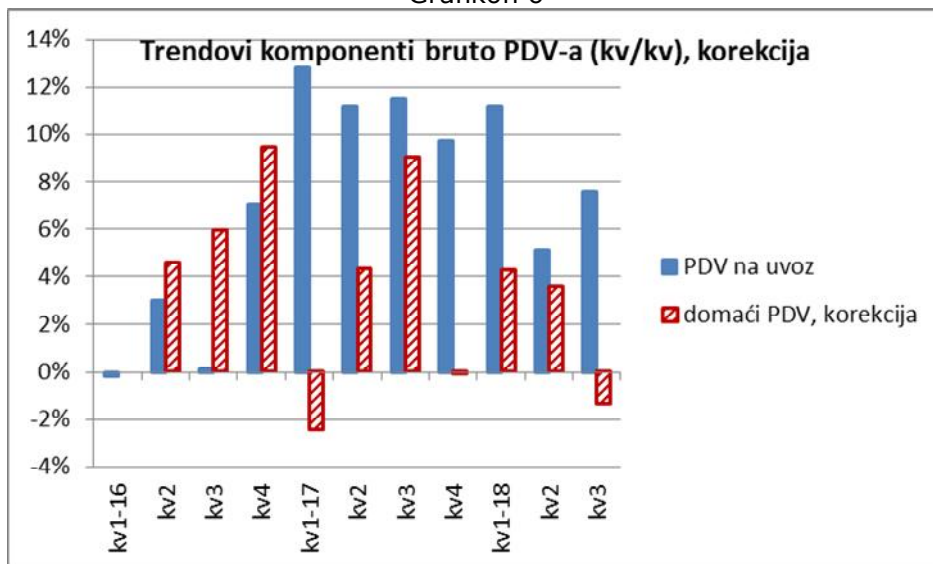
Kvartalne usporedbe nakon korekcija naplate zbog kompenzacije obvezama za trošarine na derivate nafte i putarinu iz PDV kredita pokazuju negativan rast u trećem kvartalu (Grafikon 5). U prvom kvartalu je ostvaren rast neto PDV-a od 8%, u drugom 6,5%, dok je u trećem kvartalu 2018. ostvaren pad od 0,8%. Nakon usklađivanja neusklađenih prihoda može se očekivati anuliranje deficita neto PDV-a iz trećeg kvartala i blagi rast kumulativne stope.

Grafikon 5

Analiza komponenti bruto PDV-a ukazuje na pozitivna kretanja kod PDV-a na uvoz, dok je kod domaćeg PDV-a, nakon izvršene korekcije, prisutan silazni trend. U razdoblju siječanj – rujanj 2018. PDV na uvoz je rastao po stopi od 7,8%, a domaći PDV po stopi od 2%.

Grafikon 6

Kvartalna analiza pokazuje konstantno visoke stope rasta PDV-a na uvoz od 11,2% u prvom kvartalu, 5,1% u drugom kvartalu i 7,6% u trećem kvartalu 2018. (Grafikon 6). S druge strane, nakon rasta domaćeg PDV-a u prvom i drugom kvartalu od 4,3% i 3,6% u trećem kvartalu je zabilježen pad naplate od 1,3%. Nakon usklađivanja neusklađenih prihoda može se očekivati anuliranje deficita domaćeg PDV-a iz trećeg kvartala.

Grafikon 7

Isplate povrata PDV-a u rujnu 2018. su veće za 11,8% nego u istom mjesecu 2017., što je kumulativnu stopu rasta povrata povećalo na 9,5%. Na razini devet mjeseci 2018. obveznicima je isplaćeno 116 mil KM više nego u istom razdoblju 2017, dok je međunarodnim organizacijama i projektima vraćeno PDV-a 24,4 mil KM manje nego za devet mjeseci 2017. Kvartalna analiza isplata povrata PDV-a pokazuje umjeren rast od 9,3% u prvom kvartalu, neznatan pad od 0,3% u drugom kvartalu, dok je u trećem kvartalu zabilježen snažan rast od 20,2% (Grafikon 7).

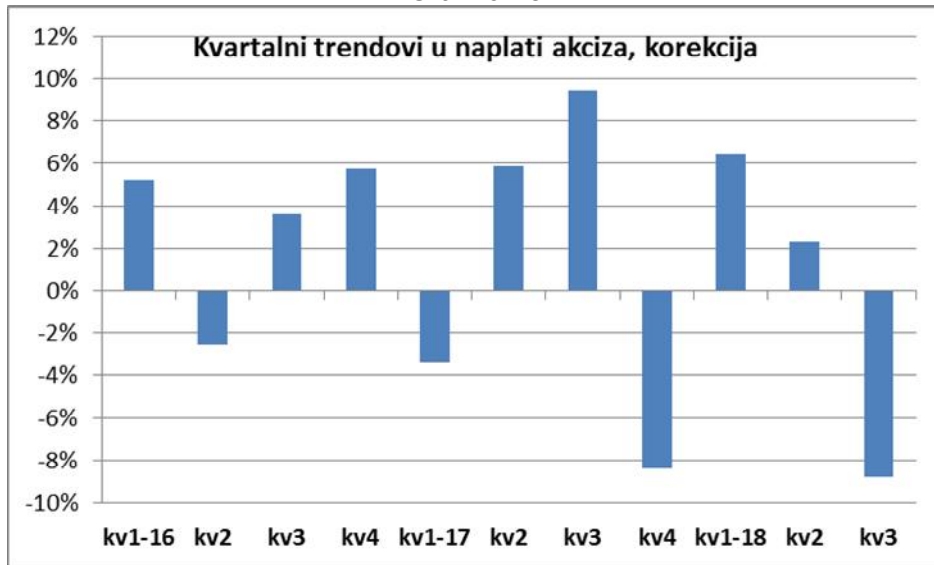
Trošarine i putarina

Naplata prihoda od trošarina⁸ u razdoblju siječanj - rujan 2018 pokazuje oštar pad u odnosu na visokih početnih 20% rasta u siječnju, koji je dijelom bio generiran povećanom nabavom derivata nafte pred povećanje maloprodajnih cijena nakon početka primjene izmjena Zakona o trošarinama. Prihodi od trošarina su se oporavili polovinom godine, da bi u posljednja tri mjeseca bio zabilježen pad. Negativni trendovi u mjesečnoj naplati su kumulativnu naplatu doveli u negativnu zonu rasta, te je za devet mjeseci zabilježen pad od 0,8%.

Kvartalni trendovi ukupne naplate trošarina pokazuju oštar silazni trend. Pozitivna naplata je ostvarena samo u prvom kvartalu kada je zabilježen rast od 6,4%. Već u drugom kvartalu dolazi do pogoršanja, a iznos naplaćenih prihoda od trošarina premašio je naplatu u istom kvartalu 2017. samo za 2,3%. Pogoršanje u naplati trošarina eskaliralo je u trećem kvartalu kada je zabilježen pad od 8,8% (Grafikon 8).

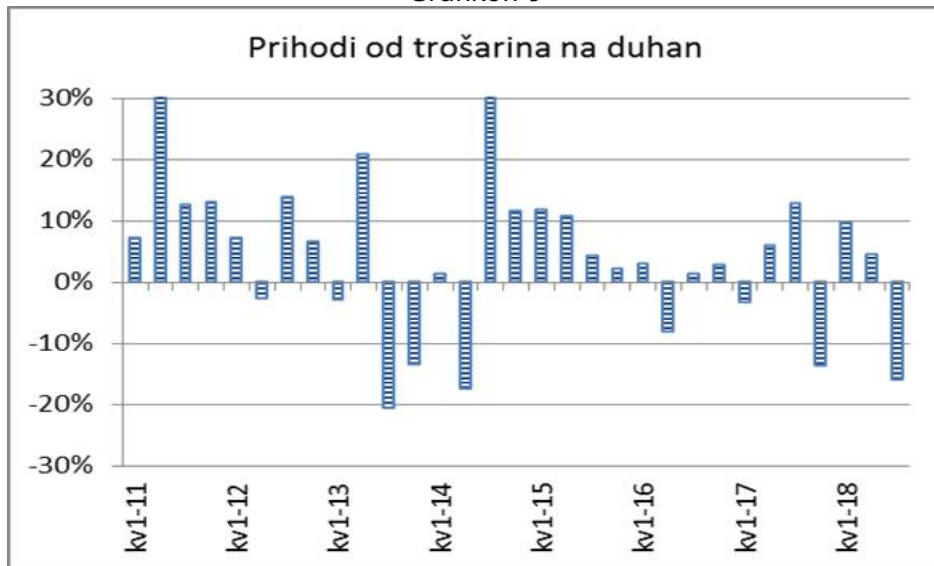
⁸ Analiza naplate ukupnih trošarina, trošarina na derivate nafte i putarine je izvršena nakon korekcije naviše za iznos prihoda naplaćenih kompenzacijom sa PDV kreditom.

Grafikon 8

Naplata ukupnih prihoda od trošarina je determinirana naplatom trošarina na duhanske prerađevine, budući da one imaju najveći udjel u naplaćanim trošarinama. U prvom kvartalu 2018. ostvaren je rast trošarina od 9,6% u odnosu na isti kvartal 2017. (Grafikon 9).

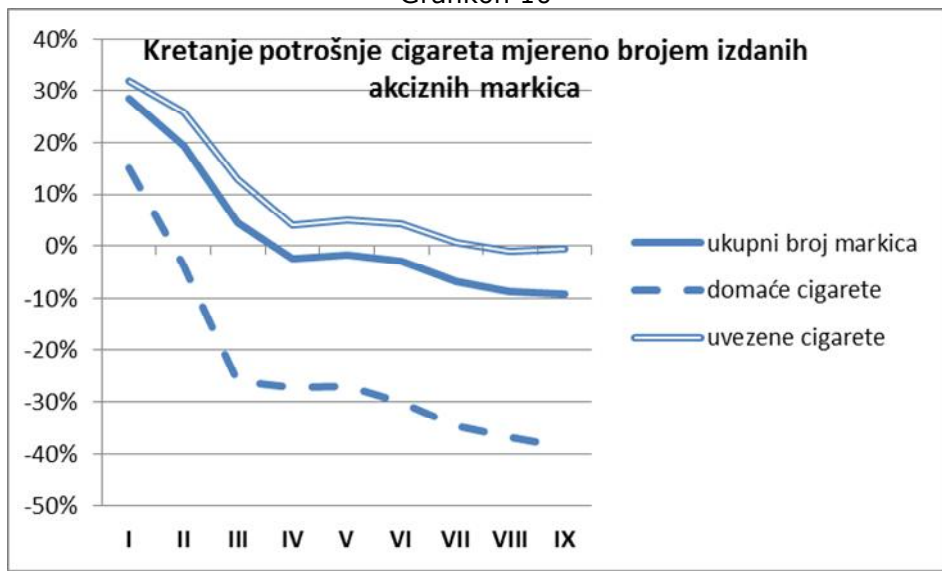
Grafikon 9

Razlog je odlaganje povećanja maloprodajnih cijena cigareta koje je bilo uobičajeno u ranijim godinama nakon povećanja trošarina na cigarete početkom godine. Odlaganje prevaljivanja dodatnog poreznog tereta na maloprodajne cijene je donijelo rast prodaje cigareta, a time i povećanje prihoda. Međutim, razdoblje u kojem su duhanske kompanije snosile većinu dodatnog poreznog tereta na teret svoje dobiti je trajalo kraće nego u 2017.godini. Pad potrošnje mjeren brojem izdanih trošarinskih markica kod domaćih cigareta je eskalirao već u ožujku, da bi se tijekom godine konstatno pogoršavao. Evidentno je da je domaća duhanska industrija izgubila čak

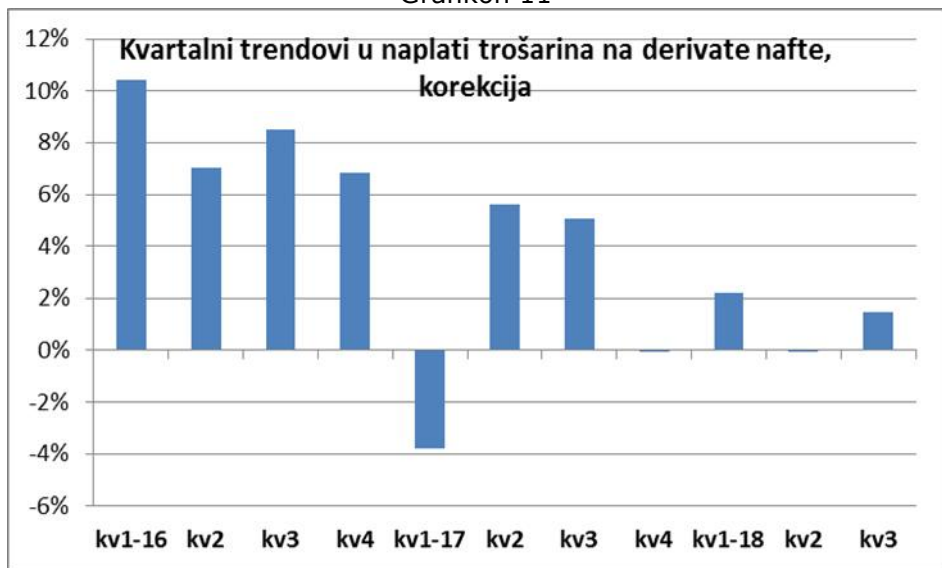
38,8% prodaje za devet mjeseci 2018. (Grafikon 10). S druge strane, pozitivni trendovi u potrošnji uvoznih cigareta iz prvih mjeseci su nastavljeni i u drugom kvartalu, ali sa nižim stopama rasta, čime su kompenzirani gubici trošarina na domaćim cigaretama. Međutim, u trećem kvartalu je značajno smanjeno povlačenje trošarinskih markica od strane uvoznika, tako da je na razini devet mjeseci prodaja, izražena brojem izdanih trošarinskih markica, bila 0,6% manja nego u istom razdoblju 2017. Navedeni trendovi su rezultirali padom prihoda od trošarina u trećem kvartalu od 15,8%.

Grafikon 10

U strukturi naplaćenih prihoda od trošarina na derivate nafte 6,2% je naplaćeno kompenzacijom iz potraživanja po osnovu PDV kredita, a ostalo gotovinskim uplatama.

Grafikon 11

U razdoblju siječanj – rujan 2018 prihodi od trošarina na derivate nafte su povećani za 1,5%. U prvom kvartalu ostvaren je rast prihoda od 2,2%, u drugom su prihodi bili na razini istog kvartala 2017, a u trećem je ostvaren rast od 1,5% (Grafikon 11). Očekivalo se da će kumulativni negativni efekat povećanja poreza na derivate nafte, nakon posljednjih izmjena Zakona o trošarinama, i rasta cijena nafte na svjetskom tržištu dovesti do pada potrošnje derivata u BiH, a time naplate prihoda od trošarina. Analiza strukture derivata za prvih šest mjeseci je pokazala rast količina uvezenog dizela, a pad potrošnje benzina. Zabilježen je i enorman rast količina kerozina od 58%, te snažni pad količina lož-ulja od 30%. Navedena kretanja se mogu objasniti poreznom atraktivnošću kerozina na kojeg se ne plaća putarine, dodatnim oporezivanjem lož-ulja nakon 1.2.2018. i pojačanim kontrolama korištenja lož-ulja od strane UNO i entitetskih inspekcija. Potrebno je imati u vidu da podaci o strukturi derivata nafte ne moraju odgovarati u cijelosti potrošnji, budući da se radi o uvezenim, a ne prodanim količinama derivata nafte.

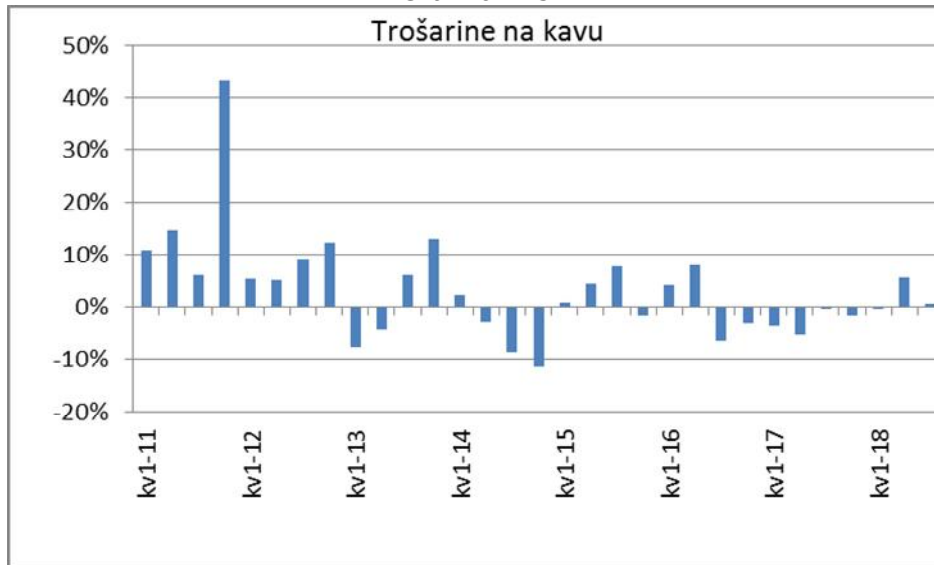
Snažan rast prihoda od putarine u 2018. je očekivan zbog povećanja stope namjenske putarine od 1.2.2018. Kumulativna stopa rasta prihoda od putarine u razdoblju siječanj – rujan iznosi 62,7%. S obzirom da se dodatna namjenska putarina naplaćuje od veljače, a na domaće derivate temeljem trošarinske prijave od ožujka, stopa rasta prihoda od putarine u prvom kvartalu je iznosila 46,4%, da bi u drugom i trećem kvartalu bile ostvarene vrlo visoke stope rasta od 69,4% i 68,2% (Grafikon 12). Činjenica da su stope rasta iznad povećanja poreznog opterećenja se može objasniti rastom uvezenih količina dizela i uvođenjem plaćanja putarine na tečni naftni plin od 1.2.2018.

Grafikon 12

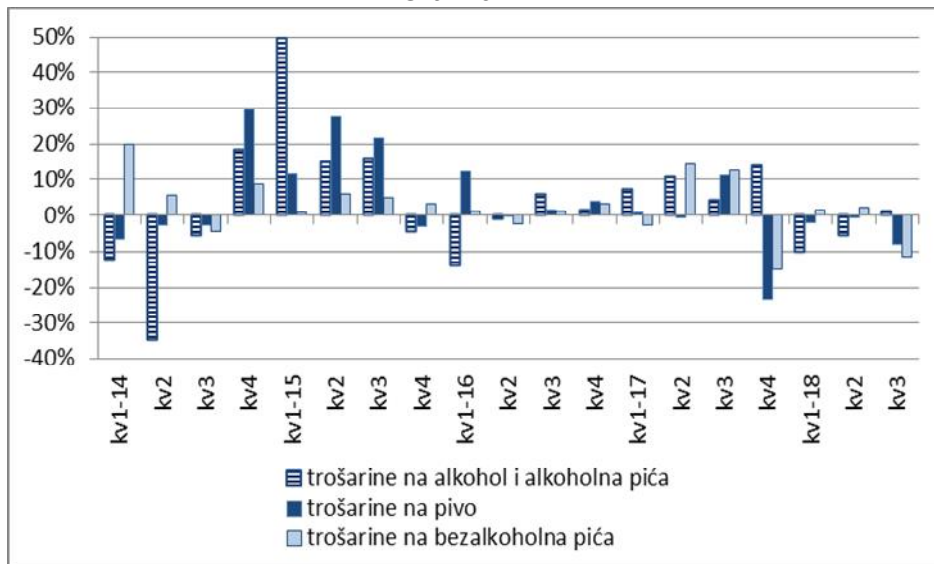
Naplata trošarina na kavu u razdoblju siječanj - rujan 2018 je bila veća za 2% u odnosu na naplatu u istom razdoblju 2017. Kvartalna analiza pokazuje da je u prvom kvartalu ostvaren minimalni pad prihoda od 0,3%, da bi u drugom i trećem kvartalu bio ostvaren rast od 5,6% i 0,6%, respektivno, što predstavlja pozitivan trend nakon sedam uzastopnih kvartala sa padom prihoda (Grafikon 13).

Grafikon 13

U rujnu su nastavljeni pozitivni trendovi u naplati prihoda od trošarina na alkohol i alkoholna pića, što je ublažilo dosadašnje negativne trendove, dok su, na drugoj strani, pogoršani trendovi u naplati trošarina na pivo i bezalkoholna pića. Pri tome su se prihodi od trošarina na uvozna piva ipak zadržali u pozitivnoj zoni rasta od 2,6%, dok kumulativni pad prihoda od trošarina na domaća piva iznosi 15,5%. Kvartalna analiza ukazuje na značajno pogoršanje naplate trošarina na pivo i bezalkoholna pića u trećem kvartalu, dok, s druge strane, naplata trošarina na alkohol i alkoholna pića, nakon negativnog rasta u prvom dijelu godine, u trećem kvartalu prelazi u pozitivnu zonu rasta (Grafikon 14).

Grafikon 14

III REVIDIRANE PROJEKCIJE PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA (2018-2021), LISTOPAD 2018

Tabela 1: Revidirane projekcije (2018-2021)

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					Projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija							
	2017	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
PDV	3.576,1	3.758,8	3.872,7	3.990,4	4.120,0	5,1%	3,0%	3,0%	3,2%
Trošarine	1.464,8	1.436,8	1.439,3	1.469,1	1.502,1	-1,9%	0,2%	2,1%	2,2%
Carine	269,1	287,0	304,5	321,8	340,5	6,6%	6,1%	5,7%	5,8%
Putarina	382,5	620,2	647,6	656,7	667,2	62,1%	4,4%	1,4%	1,6%
Ostalo	33,4	39,7	40,1	40,5	40,9	18,9%	1,0%	1,0%	1,0%
UKUPNO	5.726,0	6.142,6	6.304,3	6.478,6	6.670,7	7,3%	2,6%	2,8%	3,0%
Putarina (0,25 KM/l)	-152,8	-383,8	-404,8	-410,4	-417,0	151,2%	5,5%	1,4%	1,6%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	5.573,2	5.758,8	5.899,5	6.068,1	6.253,7	3,3%	2,4%	2,9%	3,1%

Napomene:

*) Namjenska putarina je do 1.2.2018. iznosila 0,10 KM/litar derivata nafte, a od 1.2.2018. 0,25 KM/litar derivata nafte

**) Iznos namjenske putarine koja će se raspodijeliti korisnicima u 2018. godini prema odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o uplatama na Jedinostveni račun i raspodjeli prihoda⁹ ne odgovara u potpunosti iznosu projektirane namjenske putarine prikazanom u Tabeli 1 (383,8 mil KM) zbog primjene novog modela raspodjele prikupljene namjenske putarine od 1.2.2018. prema kojem se raspodjela ne vrši na dnevnoj bazi, nego naknadno, po završetku mjeseca za prethodni mjesec na temelju preliminarnog/konačnog izvještaja UNO o naplaćenim prihodima po vrstama. Raspodjela namjenske putarine od 0,10 KM/litar derivata po starom modelu dnevne raspodjele okončana je 31.1.2018., a raspodjela namjenske putarine od 0,25 KM/litar derivata entitetima i Brčko Distriktu prema novom modelu započela je tek u ožujku 2018.

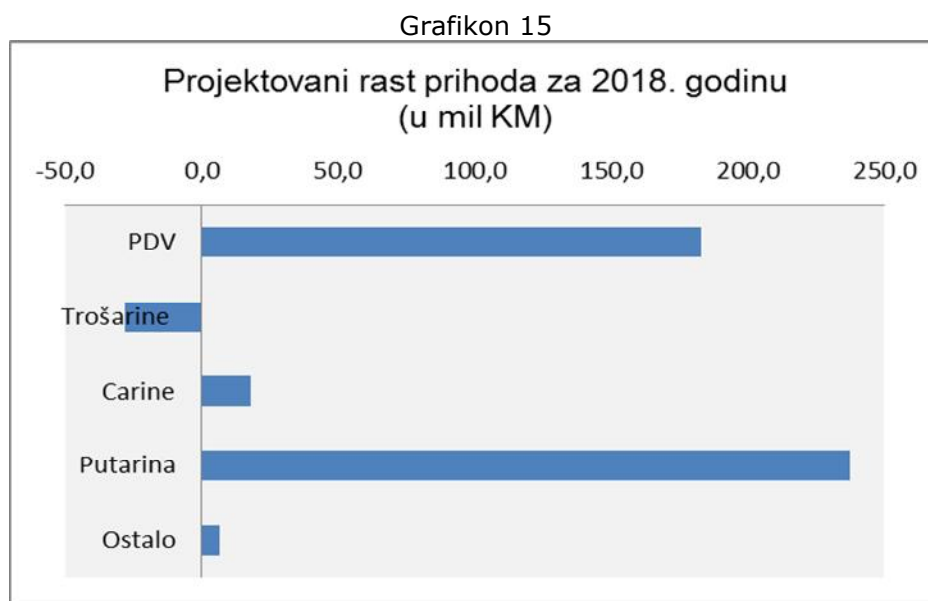
⁹ Službeni glasnik BiH br. 91/17

3.1. Projekcije za 2018. godinu

Kako bi se osigurala uporedivost projektiranih i naplaćenih prihoda od neizravnih poreza, **projekcije prihoda od neizravnih poreza izrađene su na gotovinskoj osnovi** u skladu sa izvještajima UNO o naplati po vrstama prihoda.¹⁰

Na osnovu trendova naplate prihoda, godišnjih makroekonomskih projekcija i procjena efekata izmjene Zakona o trošarinama i primjene adaptiranog SSP, projektirana neto naplata prihoda od neizravnih poreza za 2018. godinu iznosi 6.142,6 mil KM što je za 7,3% više nego u 2017. godini.

Grafikon 15. prikazuje udjel pojedinih vrsta prihoda u projektiranom apsolutnom rastu ukupnih prihoda (u mil KM). Najveći doprinos projektiranom rastu prihoda od 416,6 mil KM imaju prihodi od putarine (237,7 mil KM), odnosno namjenske putarine zbog primjene viših stopa od 1.2.2018. godine. Nakon toga slijede prihodi od PDV-a, za koje je predviđen rast od 182,7 mil KM. Carine i ostali prihodi nemaju značajni udio u planiranom rastu prihoda, dok trošarine imaju negativne efekte (-28,0 mil KM).

Carine

Projekcija prihoda od carina za 2018. godinu iznosi 287,0 mil KM, a utemeljena je na tekućim trendovima naplate i projekcijama rasta uvoza.

PDV

Projekcija prihoda od PDV-a za 2018. godinu iznosi 3.758,8 mil KM, što je za 5,1% više od naplate u prethodnoj godini. Projektirana stopa rasta godišnje naplate je za čak 3,1 p.p. niža od ostvarene stope rasta neto PDV-a u prvom polugodištu zbog negativnih trendova naplate u kolovozu i rujnu. Snažne stope rasta PDV-a na samom početku godine su velikim dijelom bile uzrokovane jednokratnim efektima.¹¹

¹⁰ Do mjeseca kolovoza zabilježena je kompenzacija obveza za trošarine na naftne derivate i obveza za putarinu potraživanjima po osnovu PDV-a u iznosima 23,4 mil KM i 4,5 mil KM respektivno.

¹¹ Više u dijelu 2.2. Naplata po vrstama prihoda, dio PDV

Trošarine i putarina

Projektirani iznos ukupnih prihoda od trošarina u 2018. godini iznosi 1.436,8 mil KM. Nakon dugogodišnjeg rasta prihoda od trošarina (izuzetak je pad u 2013. godini) u 2018. godini je planiran njihov pad od 1,9%. Pad prihoda planiran je za sve kategorije trošarina izuzev prihoda od trošarina na kavu koji imaju neznatan ponder u ukupnim prihodima od trošarina.

Prihodi od trošarina na duhan

Projekcije prihoda od trošarina na duhanske prerađevine prate tekuće i historijske trendove, imajući u vidu da njihovo kretanje ovisi o poslovnim politikama 3-4 velike kompanije iz duhanske industrije. U četvrtom kvartalu se očekuje pogoršanje trendova i u vidu da je donesena odluka o novom povećanju poreza na cigarete i duhan za pušenje od 1.1.2019. Povlačenje trošarinskih markica tokom 2018 pokazalo je ozbiljna pomjeranja i novi preustroj na tržištu duhanskih prerađevina u smislu oštrog pada udjela domaćih brendova i značajnog rasta udjela stranih brendova. Međutim, zbog usporavanja rasta oporezive potrošnje i rasta crnog tržišta povećanje udjela stranih brendova nije dovoljno da bi se u cijelosti kompenzirali gubici na domaćim brendovima, te se u 2018. godini očekuje pad prihoda od 1%.

Prihodi od trošarina na naftu

Snažan rast trošarina na naftu na samom početku godine posljedica je povećane potražnje za derivatima nafte pred početak primjene većih poreza na derivate nafte 1.2.2018. Iako se očekivalo da će povećanje fiskalnog opterećenja na derivate nafte i rast cijena nafte na svjetskom tržištu dovesti do pada potrošnje derivata u BiH, podaci za 6 mjeseci pokazuju blagi rast ukupnih količina derivata.¹² S obzirom da su projekcije izrađene na gotovinskoj osnovi, usprkos projektiranoj stagnaciji osnovice za trošarine na naftu na razini godine (u odnosu na 2017.g.), za ovu kategoriju trošarina planiran je pad naplate u 2018.g. (-3,3%) zbog učestale prakse kompenzacije obveza za trošarine na naftne derivate potraživanjima po osnovu PDV-a u 2018. godini. Kumulativ kompenzacije obveza do mjeseca kolovoza iznosio je 23,4 mil KM¹³, a zbog nepoznanica u pogledu načina izmirenja obveza trošarine na domaću naftu i naftne derivate do konca godine nisu projektirani značajniji iznosi prebijanja obveza. Eventualne pogreške u procjenama prebijanja obveza do konca godine mogu se odraziti na odstupanja naplate i projekcija po vrstama prihoda, ali ne na ukupnu naplatu neizravnih poreza.

Ostale kategorije trošarina

U skladu sa tekućim trendovima naplate i projekcijama DEP-a projektirane su ostale kategorije trošarina (bezalkoholna pića, kava, alkohol i pivo). S obzirom na njihov neznatni udio u prihodima od trošarina, njihovo kretanje nema značajnijeg utjecaja na dinamiku ukupnih prihoda od trošarina.

Putarina

Projekcija prihoda od putarine za 2018. godinu uključuje efekte izmjena Zakona o trošarinama od 1.2.2018. godine i iznosi 620,2 mil KM što je za čak 62,1% više od naplate putarine u 2017. godini. Rast prihoda odnosi se samo na namjensku putarinu za izgradnju autocesta i izgradnju i rekonstrukciju drugih cesta (rast 231,0 mil KM), dok je kod putarine koja se naplaćuje po stopi 0,15 KM/l i koja podliježe redovitoj raspodjeli sa Jedinostvenog računa UNO planiran rast od svega

¹² Dinamika količina derivata po kategorijama dostupna u dijelu 2.2. Naplata po vrstama prihoda, dio Trošarine i putarina

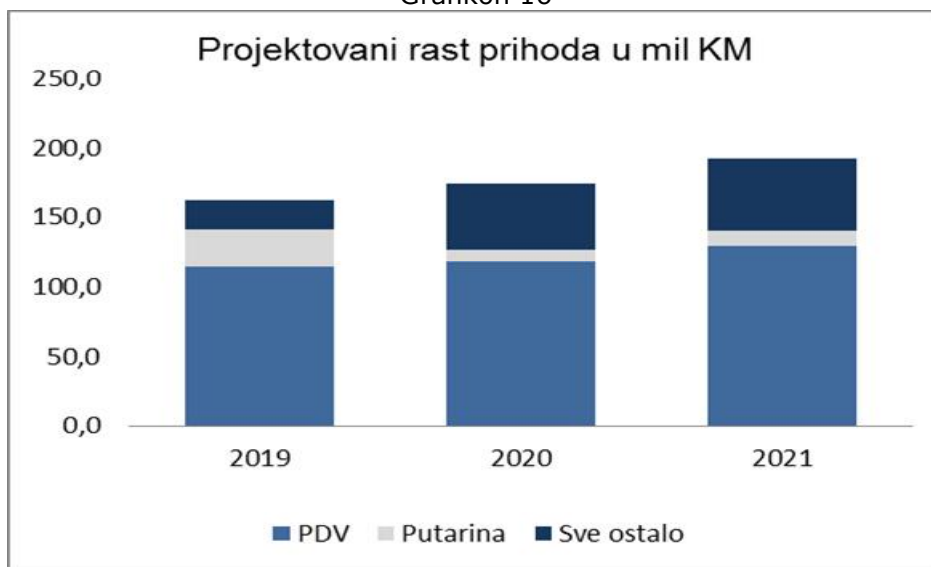
¹³ U vrijeme izrade projekcija dostupni su konačni podaci o naplati prihoda po vrstama do mjeseca kolovoza 2018 i preliminarni izvještaj za mjesec rujna. Samo u konačnim izvještajima su dostupne su informacije o kompenzacijama iznosa obveza trošarina i putarine po osnovu potraživanja iz PDV-a.

6,7 mil KM. Kao i u slučaju trošarina na naftu, projekcija je izrađena na gotovinskoj osnovi i nije korigirana za iznos ostvarene kompenzacije obveze za putarinu po osnovu potraživanja iz PDV-a. Na osnovu dostupnih podataka do kolovoza 2018, kompenzacija obveza je evidentirana jedino u mjesecu travnju (putarina 0,15 KM/l, u iznosu 4,5 mil KM), a projekcija prihoda od putarine je utemeljena na pretpostavci da se više neće ponavljati do konca 2018. godine. Kao i u slučaju trošarina na naftu, eventualne pogreške u procjenama prebijanja obveza do konca godine mogu se odraziti na odstupanja naplate i projekcija po vrstama prihoda, ali ne na ukupnu naplatu neizravnih poreza.

3.2. Projekcije za 2019-2021

Projektirane stope rasta prihoda za 2019., 2020., i 2021. godinu iznose 2,6%, 2,8% i 3,0% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom razdoblju zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2018. godinu, te efektima izmjena politika u oblasti trošarina na derivate nafte i putarine. Kao i u slučaju 2018., godine projekcije su izrađene na gotovinskoj osnovi. Projektirani iznosi prebijanja obveza za trošarine i putarinu i potraživanja po osnovu PDV-a u razdoblju 2019-2021 srazmjerni su projektiranim iznosima 2018. godini, a eventualne greške u procjenama mogu se odraziti na odstupanja naplate od projekcija po vrstama prihoda, a ne na ukupnu naplatu neizravnih poreza.

Grafikon 16

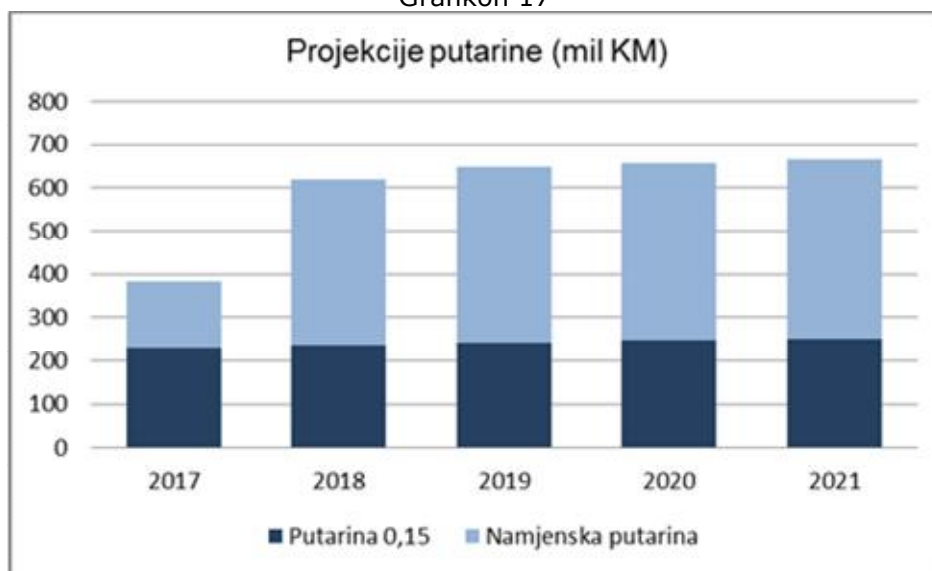

Najveći generator suficita prihoda od neizravnih poreza u navedenom razdoblju je PDV, s obzirom na njegov značajni udio u prihodima, te planiranim stabilnim stopama rasta. U sve tri navedene godine prihodi od PDV-a generiraju preko dvije trećine apsolutnog godišnjeg projektiranog rasta prihoda (Grafikon 16).

Projekcije prihoda od trošarina na duhanske prerađevine za 2019. temelje se na rastu specifične trošarine na razinu od 1,65 KM/paklici. Ukoliko se novo dodatno porezno opterećenje (trošarina + PDV) prevale u cijelosti na maloprodajne cijene ukupan iznos trošarina sadržan u maloprodajnim cijenama svih brendova cigareta bi trebao biti viši od zakonom propisanog plafona od 176 KM/1000 kom (ili 3,52 KM/paklici). Time bi se proces harmonizacije poreznog opterećenja cigareta sa važećim standardom EU (90 EUR/1000 kom) okončao u 2019. Novo povećanje trošarina u

2019. donijeće dalje pogoršanje na tržištu cigareta, jačanje crnog tržišta i eroziju prihoda. Važan faktor rasta crnog tržišta duhanskih prerađevina, a time i naplate prihoda od trošarina, biće i politika oporezivanja duhanskih prerađevina u zemljama u okruženju. Okončanje procesa harmonizacije bi u 2020. i 2021. trebalo dovesti do stabilizacije tržišta i, posljedično, rasta prihoda od trošarina u skladu projekcijama rasta potrošnje i dohotka. Polazeći od navedenih pretpostavki u 2019. se očekuje pad prihoda od trošarina od 1%, a u 2020. i 2021. rast od 2,6% i 2,8% respektivno.

Grafikon 17

Prihodi od putarine ne doprinose značajno projektiranom apsolutnom rastu prihoda u razdoblju 2019-2021. godine, zbog iscrpljivanja efekata rasta poreznih stopa. Nešto veći rast je planiran jedino u 2019. godini (27,4 mil KM), jer viša stopa namjenske putarine nije bila u primjeni od samog početka 2018. godine (Grafikon 17).

IV RAZLIKE U ODNOSU NA TRAVANJSKE PROJEKCIJE

4.1. Projekcije za 2018. godinu

Projekcije za 2018. godinu revidirane su za +62,2 mil KM. Revizija naviše je izvršena na prihodima od PDV-a (+30,8 mil KM) i putarini (46,3 mil KM), a naniže na prihodima od trošarina (-13,7 mil KM) i carina (-1,2 mil KM).

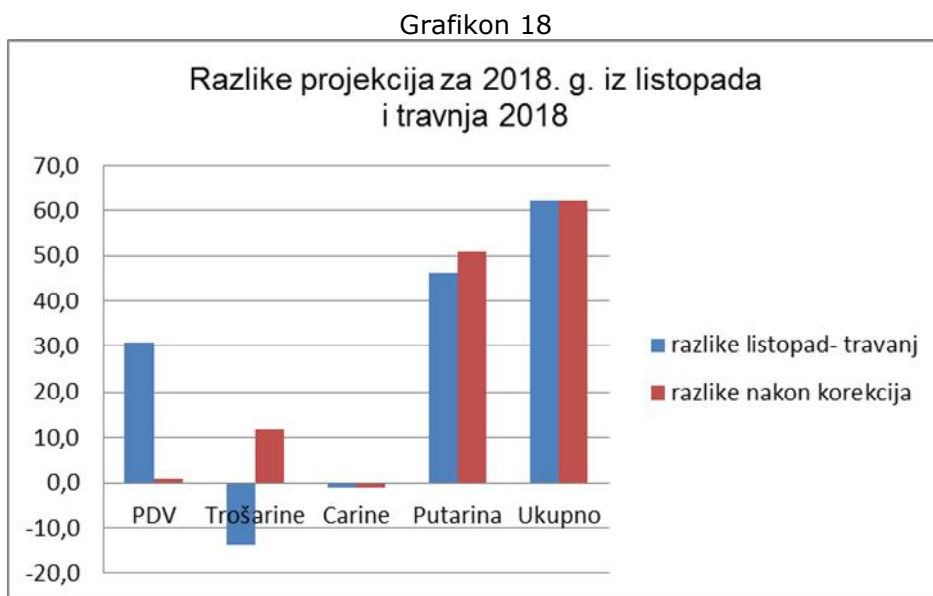
Prilikom pravljenja usporedbi treba imati u vidu da u travanjskim projekcijama nije uzeta u obzir korekcija prihoda po vrstama zbog prebijanja obveza trošarina i putarine i potraživanja iz PDV-a, s obzirom da je ta praksa započela u ožujku 2018.¹⁴

Usporedba projekcija iz listopada i travnja 2018.g. nakon korekcija kompenzacije obveza pokazuje drugačiju sliku razlika po vrstama prihoda. Prihodi od PDV-a su u tom slučaju revidirani za svega +0,8 mil KM a prihodi od putarine za +50,8 mil KM. Prihodi od trošarina na duhan su revidirani

¹⁴ Prilikom izrade projekcija iz travnja, dostupan je bio preliminarni izvještaj zaožujak koji inače ne sadrži informacije o prebijanjima obveza (informacije dostupne u konačnim izvještajima).

naniže zbog lošijih trendova u potrošnji u trećem kvartalu u odnosu na očekivanja. Nakon korekcije proizilazi i da su ukupni prihodi od trošarina revidirani naviše (+11,7 mil KM)¹⁵.

Može se zaključiti da je osnovni razlog revizije projekcija naviše za 2018. godinu to što, prema podacima iz prvog polugodišta 2018., nije došlo do očekivanog pada potrošnje derivata u BiH u 2018. godini. Pretpostavka o padu potrošnje derivata bila je korištena u travnja 2018. za izradu projekcija trošarina na naftu i putarina zbog rasta fiskalnog opterećenja na derivate nafte i rasta cijena nafte na svjetskom tržištu.

4.2. Projekcije za razdoblje 2019-2021

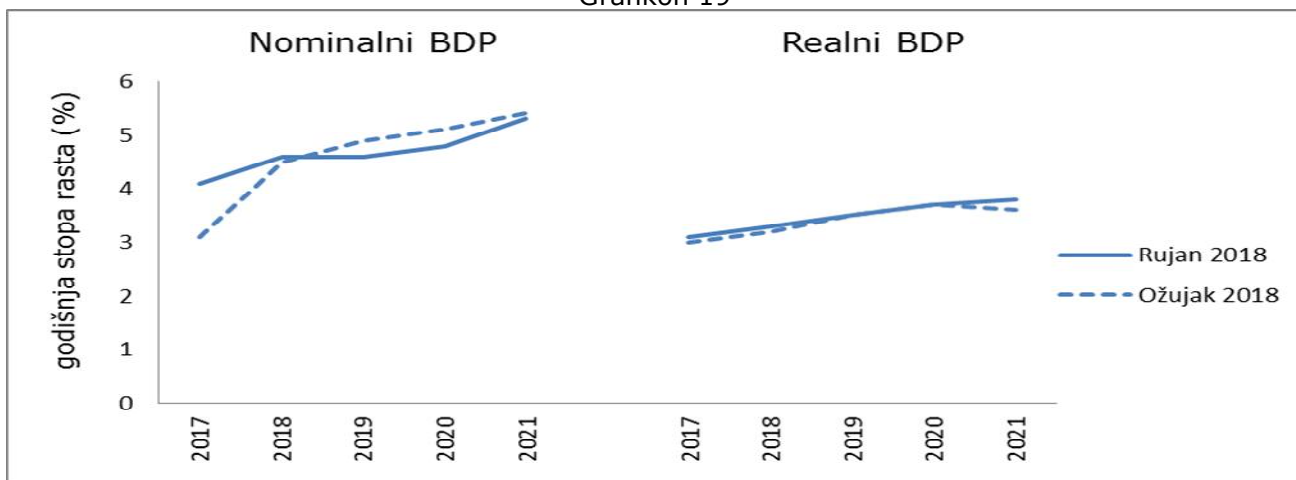
Projekcije za 2019., 2020., i 2021. godinu revidirane su naviše za +39,3 mil KM, +24,2 mil KM i +16,5 mil KM respektivno. Revizija po vrstama prihoda dostupna je u Tabeli 2. Obzirom da nije bilo značajnijih izmjena procjena rasta makroekonomskih pokazatelja za ovaj razdoblje od strane DEP-a (vidjeti projekcije realnog BDP, realne potrošnje i uvoza u Grafikonima 19, 20 i 21), može se zaključiti da je revizija projekcija neizravnih poreza u ovom razdoblju izvršena najvećim dijelom zbog revizije osnovice odnosno prihoda u 2018. Jedino u slučaju prihoda od PDV-a nije došlo do revizije srazmjerno promjeni osnovice u 2018, zbog značajnije korekcije naniže procjena kretanja privatne potrošnje od strane DEP-a (Grafikon 21).

Tabela 2: Razlika projekcija iz listopada i travnja 2018. g.

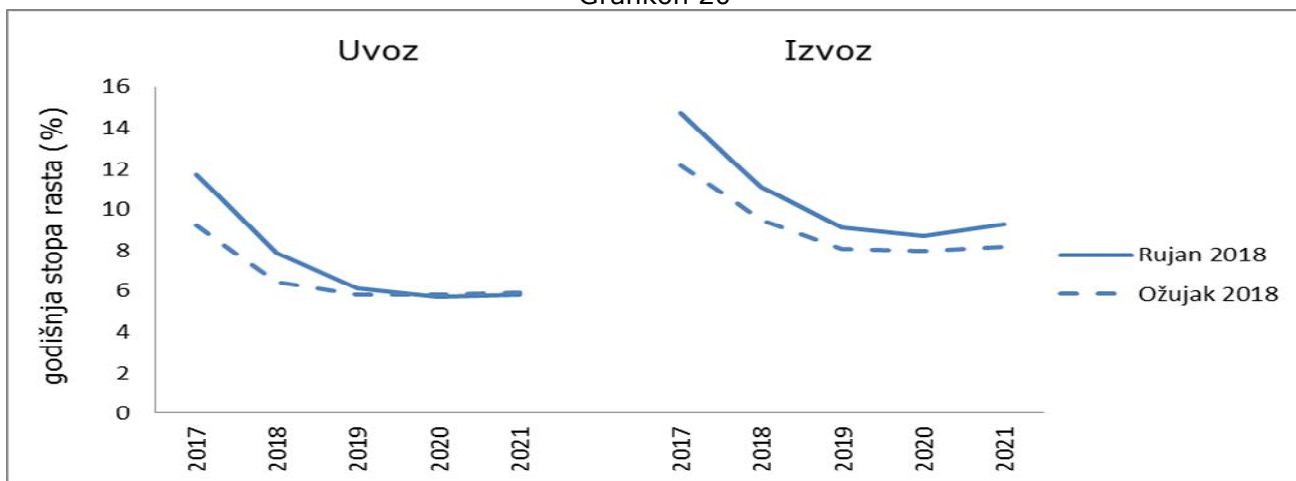
Vrsta prihoda (neto)	2018	2019	2020	2021
PDV	30,8	11,6	2,6	-1,0
Trošarine	-13,7	-17,4	-22,6	-26,4
Carine	-1,2	-0,4	-0,7	-1,1
Putarina	46,3	45,5	44,9	45,0
Ostalo	0	0	0	0
UKUPNO	62,2	39,3	24,2	16,5

¹⁵ Bruto prihodi od trošarina na naftu revidirani su za +19,2 mil KM, a trošarine na duhan za -6,2 mil KM. Razlika (do +11,7 mil KM) se odnosi na ostale prihode od trošarina i povrate trošarina.

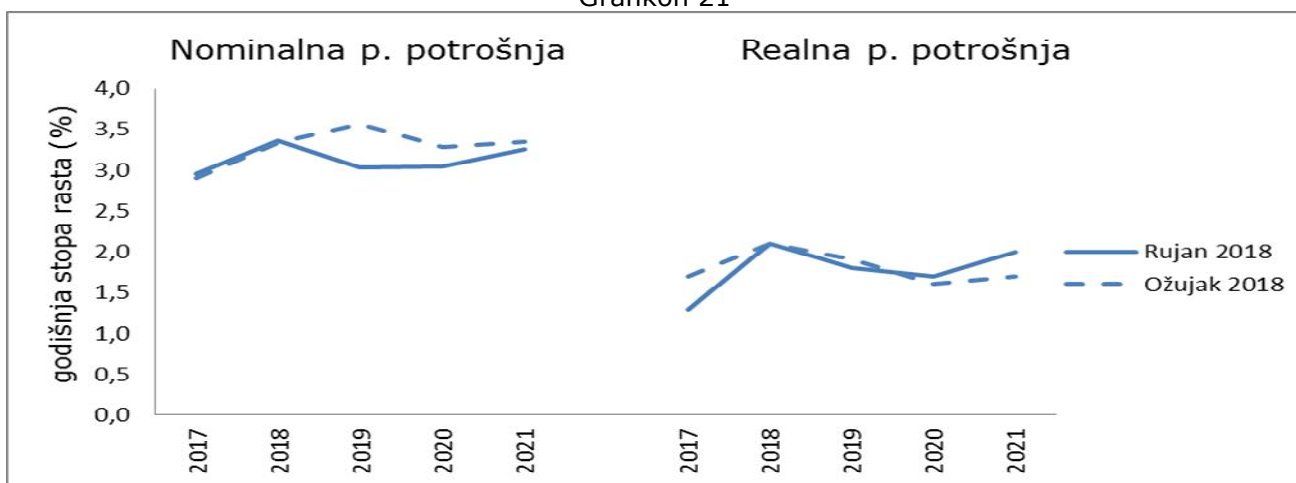
Grafikon 19

Grafikon 20

Grafikon 21

Kao što je napomenuto u dijelu 3.2. projektirani iznosi prebijanja obveza za trošarine i putarinu i potraživanja po osnovu PDV-a u razdoblju 2019-2021 srazmjerni su projektiranim iznosima 2018. godini. Kada bi se izvršila korekcija projekcija po ovom osnovu, došlo bi se do zaključka da su prihodi od PDV-a u razdoblju 2019-2021 korigirani naniže, a prihodi od trošarina na naftu i putarinu naviše.

Zaključujemo da su u razdoblju 2019-2021 osnovni razlozi revizije projekcija prihoda od neizravnih poreza iz travnja 2018. godine sljedeći:

1. revizija osnovice prihoda od trošarina na naftu i putarinu u 2018. godini zbog kretanja potrošnje derivata u 2018. godini mimo očekivanja u travnju;
2. smanjenje projektirane stope rasta privatne potrošnje u razdoblju 2019-2021 koji se negativno odražava na projekcije PDV-a.

V RIZICI PO PROJEKCIJE

S obzirom na osnovne postavke projekcija neizravnih poreza i ukupne ekonomske uvjete u BiH i u svijetu ostvarenje projektirane razine prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2018-2021 je podložno sljedećim rizicima:

- Projekcije prihoda od neizravnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svako odstupanje ovih parametara od projektiranih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- Slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava razina rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od neizravnih poreza u cjelini;
- Jačanje crnog tržišta duhanskih prerađevina, uzrokovano bržim rastom poreznog opterećenja cigareta u BiH u odnosu na zemlje u okruženju, može ugroziti izvršenje projekcija prihoda od trošarina na cigarete;
- Slabljenje regionalne porezne konkurentnosti zbog pogoršanja politike neizravnih poreza u BiH u smislu rasta specifične trošarine na duhanske prerađevine dovešće do smanjenja eksterne potražnje (pogranične, tranzitne, turističke);
- Masovan odliv stanovništva može prouzročiti smanjenje oporezive potrošnje koju su nezaposleni građani koji napuštaju BiH financirali dohociima iz sive ekonomije ili iz doznaka iz inozemstvas, kao i potrošnje radno-aktivnih osoba koje napuštaju BiH, čiji će se dohodak zbog seljenja obitelji većinom trošiti izvan BiH;
- Pojava eksternih šokova, u vidu rasta cijena nafte i derivata na svjetskom tržištu izvan sadašnjih očekivanja, pogodice tržište derivata u BiH i negativno će se odraziti na potrošnju derivata, a time i na izvršenje projekcija prihoda od trošarina na derivate i putarine iz cijene naftnih derivata.